

EHDOTUS RUOKAVIRASTON MAKSULLISISTA SUORITTEISTA ANNETTAVAKSI MAA- JA METSÄTALOUSHMINISTERIÖN ASETUKSEKSI

PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi maa- ja metsätalousministeriön asetus Ruokaviraston maksullisista suoritteista. Esitetään, että asetukseen otetaan suoritteet, jotka vastaavat pääosin Ruokaviraston maksullisista suoritteista annettua maa- ja metsätalousministeriön asetusta (1193/2021), jonka voimassaolo päättyy 31.12.2023. Suoritteiden hintoja ehdotetaan muutettavaksi valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti vuoden 2024 hintatasolla, pois lukien portaittain korotettavaksi esitetyt 3 §:n julkisoikeudelliset suoritteet, joiden maksut poikkeavat omakustannusarvosta ja muutamat liitteen 1 suoritteet, joita esitetään korotettavaksi portaittain maksuasetuksen voimassaolon (2024-2025) aikana. Lisäksi liitteessä 1 on joitakin uusia suoritteita, joiden hinnoittelussa huomioitaisiin myös suoritteen kustannusvastaavuus. Samalla täsmennettäisiin joidenkin suoritteiden nimikkeitä. Nyt ehdotettavien muutosten Ruokaviraston tuloja lisäävän vaikutuksen arvioidaan olevan vuonna 2024 lähes 1,4 miljoonaa euroa ja vuonna 2025 tehtävien korotusten vaikutuksen tuloihin arvioidaan olevan noin 0,3 miljoonaa euroa.

PERUSTELUT

1. Asian tausta

Ruokaviraston maksullisista suoritteista annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (1193/2021), jäljempänä *maksuasetus*, on voimassa 31.12.2023 saakka. Ruokaviraston julkisoikeudellista suoritteista vuodelle 2023 arvioiduista noin 21 miljoonan euron tuloista noin 10 miljoonaa euroa kertyy voimassa olevan maksuasetuksen mukaisella hintatasolla asetuksen liitteenä olevista kiinteähintaisista tai ajankäyttöön perustuvista maksuista. Maksullisen toiminnan tuloilla katetaan 27 % eli noin kolmannes viraston menoista (vuonna 2023 viraston budjetointiaste 73 %).

Ruokaviraston maksullinen toiminta on pitkään ollut alijäämäistä. Valtiontalouden tarkastusvirasto on vuoden 2022 tilintarkastuksen yhteydessä, sekä oikeuskanslerinvirasto ratkaisussaan (OKV/432/10/2023), kiinnittänyt huomiota Ruokaviraston suoritteiden omakustannusarvon alittavaan hinnoitteluun. Valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n 1 momentin mukaan julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvo). Oikeuskansleri on edellä mainitussa ratkaisussaan pitänyt tärkeänä, että maa- ja metsätalousministeriö ryhtyy toimiin maksuasetuksen muuttamiseksi maksuperustelain mukaiseksi mahdollisimman pian ja viimeistään vuoden 2024 alussa voimaan tulevan uuden maksuasetuksen yhteydessä.

2. Asetuksenantovaltuudet

Maksuasetuksessa säädetään Ruokaviraston maksullisista suoritteista valtion maksuperustelain 8 §:n nojalla. Maksuperustelain 8 §:n 1 momentin mukaan siitä, mistä päätöksestä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella ja mitkä hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein, säädetään asetuksella. Asetuksella säädetään myös 6 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kiinteistä maksuista sekä mistä päätöksestä, millä 6 §:n 3 tai 4 momentissa sanotulla perusteella ja miten maksun suuruus voidaan määrätä päätöksen omakustannusarvosta poiketen. Pykälän 3 momentin mukaan ministeriö päättää näistä asioista.

3 Asian valmistelu ja lausuntopalaute

Asetusluonnos on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa. (täydenty myöhemmin)

4 Keskeiset ehdotukset

Voimassa olevan asetuksen mukaiset suoritteet ehdotetaan otettaviksi uuteen asetukseen pääosin sellaisinaan. Suoritteiden hintoja ehdotetaan muutettavaksi kustannusvastaaviksi valtion maksuperustelain mukaisesti vuoden 2024 hintatasolla, pois lukien portaittain korotettaviksi esitetyt 3 §:n julkisoikeudelliset suoritteet, joiden maksut poikkeavat omakustannusarvosta ja muutamat liitteen 1 suoritteet, joita esitetään korotettavaksi portaittain maksuasetuksen voimassaolon, jäljempänä *maksuasetuskausi*, aikana. Julkisoikeudellisten suoritteiden hintojen korottamisessa on otettu huomioon myös valtion virka- ja työehtosopimuksen palkkaratkaisun (*jäljempänä VES-palkkaratkaisu*) tuoma kustannusten nousu siltä osin, mikä koskee viraston maksullisista toimintaa ja johon virasto ei saa lisärahoitusta talousarvion kautta. Lisäksi liitteessä 1 on joitakin uusia suoritteita, joiden hinnoittelussa on myös huomioitu suoritteiden kustannusvastaavuus. Samalla on myös täsmennetty joidenkin suoritteiden nimikkeitä. Nyt ehdotettavien muutosten tuloja lisäävän vaikutuksen arvioidaan olevan vuonna 2024 lähes 1,4 miljoonaa euroa ja vuonna 2025 tehtävien korotusten vaikutuksen tuloihin arvioidaan olevan noin 0,3 miljoonaa euroa.

3 § Maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet, joiden maksut poikkeavat omakustannusarvosta

Valtion maksuperustelain 6 §:n 3 momentin mukaan maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteiden omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä, jos siihen terveyden- ja sairaanhoitoon, muihin sosiaalisiin tarkoituksiin, oikeudenhoitoon, ympäristönsuojeluun, koulutustoimintaan tai yleiseen kulttuuritoimintaan liittyvistä tai näihin verrattavista syistä on perusteltua syytä. Erityisestä syystä maksu voidaan määrätä tietyltä ryhmältä perittäväksi suoritteiden omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä. Erityisestä syystä maksu, joka muuten määrättäisiin suoritteiden omakustannusarvoa vastaavaksi, saadaan määrätä tätä korkeammaksi.

Maksuasetuksen 3 §:n alkutuottajia koskevia maksuja, jotka poikkeavat omakustannusarvosta, esitetään korotettavaksi portaittain. Tarkoitus on Ruokaviraston välittömien kustannusten alijäämä kurotaan kiinni neljän vuoden (kahden

maksuasetuskauden) aikana. Tämä antaa viljelijälle aikaa sopeutua kustannusten nousuun. Vuoden 2024 hintoihin on myös lisätty viiden prosentin korotus kattamaan näihin suoritteisiin kohdistuvaa yleiskustannusten nousua. Maksuasetuskauden aikana tehdään tarvittaessa hintatason nousun aiheuttamat korotukset suoritteiden hintoihin.

Teurastamoalan toimijoille ja hävityslaitokselle kohdistetuissa suoritteissa kustannusvastaava hinnankorotus on tehty vastaavalla tavalla kuin muissa 3 §:n suoritteissa, mutta jaksotettu kahdelle vuodelle. Maksuissa, jotka liittyvät alle 5 000 eläinyksikköä ja alle 300 000 lintua kalenterivuodessa teurastavien pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihan tarkastuksesta ja laitosten valvonnasta 1 200 eläinyksikköön ja 180 000 lintuun asti, maksun korotus tehdään kokonaisuudessaan jo vuonna 2024.

Ruokaviraston perimät maksuasetuksen 3 §:n mukaiset suoritteet	Maksu-asetuksen 1193/2021 hinta (euroa)	Ehdotettu hinta 1.1.2024 alkaen (euroa)	Ehdotettu hinta 1.1.2025 alkaen (euroa)
Lampaiden ja vuohieläinten rekisteröintimaksut			
uuden tunnuksen tilaaminen lammas- ja vuohirekisteristä kiinteä maksu tilattua tunnusta kohden	1,50	2,18	2,68
punainen tilapäismerkki tilattua tilapäismerkkiä kohden	1,50	2,18	2,68
EU:sta maahan tuodun lammas- ja vuohieläimen rekisteröinnistä lammas- ja vuohirekisteriin kiinteä maksu rekisteröintiä kohden	1,50	2,18	2,68
kiinteä maksu teurastamoalan toimijan ilmoituksesta lammas- ja vuohirekisteriin eläintä kohden	0,50	0,94	1,31
luokan 1 hävityslaitoksen tekemä hävitysilmoitus eläintä kohden	0,50	0,94	1,31
Sikaeläinten rekisteröintimaksut			
sikaeläinten siirtojen ja eläinmäärien ilmoittaminen sikarekisteriin kiinteä maksu rekisteröintitapahtumaa kohden	0,25	0,43	0,57
kiinteä maksu teurastamoalan toimijan ilmoituksesta rekisteröintitapahtumaa kohden	0,18	0,48	0,74
Kameli- ja hirvieläinten rekisteröintimaksut			
kameli- ja hirvieläimen merkitsemiseen tarkoitettua uuden tunnuksen tilaaminen kiinteä maksu tilattua tunnusta kohden.	1,50	2,45	3,17
Pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihan tarkastus ja valvonta			
alle 5 000 eläinyksikköä ja alle 300 000 lintua kalenterivuodessa teurastavien pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihan tarkastuksesta ja valvonnasta 1 200 eläinyksikköön ja 180 000 lintuun asti perusmaksu euroa/valvontahenkilö käynniltä ensimmäisen puolen tunnin ajalta.	38,30	40,20	40,20
puoli tuntia ylittävältä tarkastusajalta peritään euroa/valvontahenkilö tunnilta,	27,40	28,70	28,70

Lammas- ja vuohieläinten rekisteröintijärjestelmän ylläpito maksaa Ruokavirastolle kokonaisuudessaan noin 700 000 euroa/vuosi ja **lammas- ja vuohirekisterin rekisteröintimaksujen** tulot ovat tällä hetkellä noin 150 000 euroa/vuosi. Siten toiminnan kustannusvastaavuus on nykyisellään vain 23 %. Korotus nostaisi kustannusvastaavuuden 35 %:iin vuonna 2024 (44 %:iin vuonna 2025). Tavoitteena on, että vuonna 2027 kustannusvastaavuus olisi noussut 53 %:iin.

Lampaiden ja vuohien pitäjät tekevät vuosittain noin 85 000 merkkituloja. Maksujen korotus lisäisi eläintenpitäjien kustannuksia vuositasona yhteensä noin 170 000 euroa. Tällä hetkellä lampaiden ja vuohien pitäjiä on yhteensä noin 6 000 kpl, joista yli 20 eläimen pitopaikkoja on noin 1 150 kpl. Jos vuosittainen korotus jaetaan yli 20 eläimen

pitopaikkojen kesken, keskimääräinen vuosittainen lisäkustannus lampaan ja vuohenpitäjää kohden arvioidaan olevan noin 148 euroa vuonna 2027 kustannusvastaavuuden ollessa 53 %.

Teurastamot tekevät vuosittain noin 60 000 lampaiden ja vuohien teurastusilmoitusta. Lammas- ja vuohiteurastamoita on tällä hetkellä 46 kpl, joista yli 1 000 ilmoitusta vuodessa tekeviä teurastamoita on 8 kpl. Teurastamot tekevät vuodessa keskimäärin 3 000-4 000 ilmoitusta, pienteurastamot keskimäärin 100 ilmoitusta. Portaittaisten korotusten jälkeen suurivolyymisten teurastamoiden lisäkustannusten arvioidaan olevan vuonna 2027 keskimäärin noin 2 200-3 000 euroa ja pienteurastamoiden noin 750 euroa. Lisäksi osa isoista teurastamoista tekee tällä hetkellä kaikki ilmoituksensa Ruokaviraston asiakaspalvelun kautta, joka myös lisää suoritteen kustannuksia virastolle.

Hävitysilmoituksia tekee tällä hetkellä ainoastaan Honkajoki Oy. Honkajoki tekee vuosittain lampaiden ja vuohien hävitysilmoituksia noin 5 000-6 000 kpl. Portaittaisten korotusten jälkeen Honkajoelle arvioidaan aiheutuvan noin 3 700-4 500 euron lisäkustannukset vuonna 2027. Tästä tuottajille aiheutuvasta mahdollisesta raatokeräilyn hinnankorotuksesta yli 60 % katetaan kuitenkin raatokeräilyn valtiontukiosuudella.

Sikaeläinten rekisteröintijärjestelmän ylläpito maksaa Ruokavirastolle noin 148 000 euroa/vuosi. Sikarekisterin rekisteröintimaksutulot ovat tällä hetkellä vain noin 20 000-25 000 euroa/vuosi, jolloin toiminnan kustannusvastaavuus on nykyisellään noin 15 %. Korotus nostaisi kustannusvastaavuuden 30 %:iin vuodelle 2024 (42 %:iin vuonna 2025). Tavoitteena on, että vuonna 2027 kustannusvastaavuus olisi noussut 48 %:iin.

Sikojenpitäjät tekevät vuosittain noin 70 000 ilmoitusta sikarekisteriin. Maksujen portaittaisen korotusten jälkeen vuonna 2027 sikojenpitäjien kustannusten arvioidaan olevan vuositasolla yhteensä noin 38 000 euroa. Tällä hetkellä sikojenpitäjiä on yhteensä 743, joista yli 20 sian pitopaikkoja on noin 726 kpl. Jos vuosittainen korotus jaetaan yli 20 sian pitopaikkojen kesken, niin keskimääräinen vuosittainen lisäkustannus vuonna 2027 sianpitäjää kohden olisi noin 52 euroa.

Teurastamot tekevät vuosittain noin 30 000-35 000 ilmoitusta. Sikoja teurastavia teurastamoita on tällä hetkellä 35, joista pienteurastamoita 29. Suuret teurastamot (6) tekevät vuodessa keskimäärin 8 900 ilmoitusta, pienteurastamot keskimäärin 100 ilmoitusta. Portaittaisten korotusten jälkeen suurivolyymisten teurastamoiden lisäkustannukset arvioidaan vuonna 2027 olevan noin 4 600 euroa vuodessa ja pienteurastamoiden noin 500 euroa/vuosi.

Lampaiden, vuohien ja sikojen rekisteröintimaksuja ehdotetaan nostettavaksi siten, että ne kattavat vain Ruokaviraston välittömät koko järjestelmän ylläpidosta aiheutuvat kulut.

Kameli- ja hirvieläinten rekisteröintimaksu vastaa tällä hetkellä lampaiden ja vuohien rekisteröintimaksua. Kameli- ja hirvieläinten tunnusten tilaamisesta aiheutuva manuaalisen työn osuus on lampaiden ja vuohien rekisteröintiä huomattavasti suurempi, mikä kasvattaa tunnusten tilaamisesta syntyviä kustannuksia. Vuonna 2022 kameli- ja hirvieläinten tunnusten myöntämisyjärjestelmän kustannukset olivat noin 3 000 euroa ja tulot tunnusten luovuttamisesta 600 euroa, jolloin kustannusvastaavuus oli vain 20 %.

Korotus nostaisi kustannusvastaavuuden 30 %:iin vuonna 2024 (39 %:iin vuonna 2025) Tavoitteena on, että vuonna 2027 kustannusvastaavuus olisi noussut noin 50 %:iin.

Elintarvikevalvonta perustuu EU:n valvonta-asetukseen (EU) 2017/625, jonka liitteessä IV säädetään teurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten virallisen valvonnan vähimmäismaksuista. Elintarvikelain (297/2021) 71 §:ssä mahdollistetaan pieniä eläinmääriä teurastavien teurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastus- ja valvontamaksujen alentaminen enintään EU:n valvonta-asetuksessa säädettyjen vähimmäismaksujen tasolle. Maksuasetuksen 3 §:n 4 momentissa säädettäisiin edelleen pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastuksesta ja valvonnasta perittävistä omakustannusarvoa alemmista maksuista. Näiden maksujen määrässä on huomioitu valtion talousarvion mukainen subventio. Alle 5 000 eläinyksikköä ja alle 300 000 lintua kalenterivuodessa teurastavien pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastusta ja valvontaa koskeviin maksuihin 1 200 eläinyksikköön ja 180 000 lintuun asti esitetään noin viiden prosentin korotusta.

Pykälään ehdotetaan lisäksi otettavaksi uusi momentti, jossa säädettäisiin, että 1 momentin mukaisista suoritteista laskutetaan kuitenkin yhteensä vähintään 10 euroa. Laskutukselle asetettavalla vähimmäismäärällä on tarkoitus kattaa Ruokavirastolle laskutuksesta aiheutuvia kustannuksia, silloin kun tunnuksia tilataan kerralla vähän. Tarkoituksena on samalla ohjata asiakkaita tilaamaan kerralla useampi tunnistee.

Maksuasetuksen liitteenä olevan maksutaulukon muutokset

Maksuasetuksen liitteeseen ehdotetaan lisättäväksi seuraavat uudet suoritteet:

Kohdan 1.16 (Elintarvikkeiden vierasaineiden ja jäämien valvonta) alle ehdotetaan lisättäväksi seuraavat alakohdat

- *1.16.5 Hunajan vierasaineiden ja jäämien valvonnasta peritään hunajantuottajilta hunajakiloa kohden*
- *1.16.6 Viljan ja viljavalmisteiden vierasaineiden ja jäämien valvonnasta peritään myllyiltä ja mallastamoilta tuhatta viljakiloa kohden*
- *1.16.7 Kasvisten ja kasvisvalmisteiden vierasaineiden ja jäämien valvonnasta peritään kasvis- ja yhdistelmätuotteiden valmistajilta, kasvispakkaamoita ja -tukuilta vastaanotettua Suomessa tuotettua kasvistonnia kohden*
- *1.16.8 Kasviöljyjen vierasaineiden ja jäämien valvonnasta peritään kasviöljyvalmistajilta raaka-aineeksi vastaanotettua Suomessa tuotettua kasviöljysimentonnia kohden*

Elintarvikkeiden vierasaineiden ja jäämien virallista valvontaa koskevat säädökset ovat muuttuneet. Vuoden 2022 loppuun saakka toteutettiin eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelmaa, mutta vuoden 2023 alusta lähtien lainsäädännön muuttumisen vuoksi valvontaohjelmia on kolme ja näytteenottokohteet ovat laajentuneet: Eläinlääkejäämävalvontaohjelma, jossa näytteitä otetaan elävistä eläimistä ja eläimistä saatavista elintarvikkeista (liha, maito, muna, kala, hunaja). Torjunta-ainejäämävalvontaohjelma, jossa näytteitä otetaan kasviksista, viljasta ja eläimistä saatavista elintarvikkeista (liha, maito, muna) sekä uusi vierasaineiden valvontaohjelma, jossa näytteitä otetaan kasviksista ja kasvisvalmisteista, viljasta ja

viljavalmisteista ja eläimistä saatavista elintarvikkeista (liha, maito, muna, kala, hunaja). Myös kohdan 1.16 ja sen alakohtien nimikkeitä on muutettu.

Kohdan 6 (Eläinperäiset sivutuotteet) alle ehdotetaan lisättäväksi kohta 6.4 EU:n sivutuoteasetuksen art. 48 mukaisen hakemuksen käsittely ja päätös.

Ruokavirasto käsittelee EU:n sivutuoteasetuksen (1069/2009/EU) 48 artiklan mukaiset hakemukset, jotka koskevat eläinperäisten 1 ja 2 luokan sivutuotteiden siirtoja muista EU-maista Suomeen. Hakemuksen tekee alkuperäjäsenvaltiossa sivutuotteen lähettävä toimija, joka myös vastaisi Ruokaviraston päätöksen kustannuksista. Ruokavirasto arvioi hakemuksessa ilmoitettuun sivutuotteeseen liittyvää eläintautiriskiä alkuperäjäsenvaltion eläintautitilanteen, sivutuotteen alkuperän, sisällön ja sille alkuperäjäsenvaltiossa tehtyjen käsittelyjen perusteella, sekä määränpäässä aiheutuvan riskin ottaen huomioon sivutuotteelle alkuperäjäsenvaltiossa tehdyn käsittelyn, sivutuotteen käyttötarkoituksen, vastaanottavan laitoksen sijainnin sekä vastaanottavan laitoksen muun toiminnan. Lisäksi Ruokavirasto selvittää aina sekä lähettävän että vastaanottavan laitoksen rekisteröinnin ajantasaisuuden ja luvan kyseisen tyyppisen sivutuotteen käsittelyyn ja käyttöön ilmoitettuun tarkoitukseen. Ruokavirasto voi hyväksyä tai hylätä hakemuksen, tai asettaa sivutuotteen käsittelylle ehtoja. Jos päätös on myönteinen, se on tyypillisesti voimassa kolme vuotta.

Kohtaan 10 (Eläinten hyvinvointi ja tunnistaminen) ehdotetaan seuraavaa:

Kohdan 10.3 (Nautaeläinpassi) alle ehdotetaan lisättäväksi kohta 10.3.1 Nautaeläinpassierän kiireellisyyslisä, jos nautaeläinpassien toimitus Ruokavirastosta halutaan nopeammin kuin kahdessa viikossa.

Maksu on tilauseräkohtainen ja se kohdistuu niihin, jotka haluavat viedä nautaeläimiä Suomesta muihin maihin. Nautojen myynti suunnitellaan käytännössä hyvissä ajojen etukäteen, ja viejiä on ohjeistettu hakemaan tarvittavat passit ajoissa. Yleensä nautaeläinpassia tilataan kerralla useita. Tarkoituksena on kehittää nautaeläinrekisteriä siten, että eläinten omistajat saavat tulostettua nautaeläinpassit itse tietojärjestelmästä. Tämän jälkeen perittäisiin ehkä vähän korkeampi maksu, jos eläinten omistajat haluavat edelleen tilata passit Ruokavirastolta.

Kohdan 10.5 nimike ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti: Ulkomailta hankitun eläinten pitoa tai eläimille suoritettavia toimenpiteitä koskevan ammattipätevyyden tunnustaminen tunnilta.

Eläinten hyvinvointilain (693/2023) 71 §:n kohdan 8 mukaan Ruokavirasto päättää ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa ulkomailta hankitun ammattipätevyyden tuottamasta oikeudesta tehdä lain 15 §:ssä sallittuja leikkauksia, muita kipua aiheuttavia toimenpiteitä, eläinten keinosiemennystä, muita keinolliseen lisäämiseen liittyviä toimenpiteitä Suomessa sekä mainitun lain soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa ulkomailta hankitun ammattipätevyyden tuottamasta oikeudesta toimia lain 30 §:ssä tarkoitettuna eläinten pitäjänä tai muuna hoitajana Suomessa.

Uuden lain mukaan virasto vastaa nykyisen eläinten keinollista lisäämistä koskevan ulkomailta hankitun ammattipätevyyden tunnustamisen lisäksi myös mahdollisten

muiden toimenpiteiden tekijöiden ammattipätevyksien tunnustamisesta. Ruokaviraston toimivaltaa on laajennettu lisäksi koskemaan myös muiden ulkomailla pätevyytensä hankkineiden eläinten pitäjien tai hoitajien ammattipätevyys tunnustamista. Tästä syystä suoritteiden kuvausta on laajennettava vastaamaan Ruokaviraston uusia lakisääteisiä velvoitteita.

Lisättäväksi ehdotetaan myös kohta 10.7 (Sikojen tuotantoketjun hyväksyminen tunnilta).

Pitopaikkoja ja eläinten jäljitettävyyttä koskevia sääntöjä koskevan komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/2035 artiklan 52 ja 53 mukaan toimivaltainen viranomainen voi sallia, että sikojen tuotantoketjun pitopaikkojen toimijat voivat poiketa sikaeläinten tunnistamisveloitteesta, kun kyseiset eläimet on tarkoitus siirtää tuotantoketjussa asianomaisen jäsenvaltion alueella. Sikojen tuotantoketjulla tarkoitetaan integroitua tuotantoketjua, jossa terveystilanne on luetteloitujen eläintautien osalta yhtenäinen ja joka koostuu sellaisten erikoistuneiden pitopaikkojen yhteistyöverkostosta, jotka toimivaltainen viranomainen on hyväksynyt ja joiden välillä eläimiä siirretään tuotantoketjin päättämiseksi. Tällainen tuotantoketju on ensin hyväksyttävä viranomaisen toimesta. Hyväksymisen edellytyksenä on, että jäljitettävyystoimenpiteiden soveltaminen käytäntöön asianomaisessa jäsenvaltiossa takaa eläinten täydellisen jäljitettävyyden ja että tuotantoketju on suljettu siten, että sen ulkopuolelta sinne ei tule eikä sieltä lähde ulkopuolelle eläimiä. Käytännössä sikojen hyväksyty tuotantoketju mahdollistaa, että toimija voi siirtää alle 9 kuukauden ikäisiä sikaeläimiä pitopaikasta toiseen ilman niiden merkitsemistä syntymäpitopaikassa. Siat on merkittävä vasta ennen kuin ne siirretään tuotantoketjun ulkopuolelle tai viimeistään 9 kk iässä.

Eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) 11 §:n mukaan Ruokavirasto hyväksyy edellä mainitut sikojen tuotantoketjut.

Sikojen tuotantoketjun hyväksyntää Ruokavirastolta voi hakea esim. teurastamo tai itse eläimiä pitävä toimija. Ensisijaisesti hakemuksia odotetaan eläimiä pitäviltä toimijoilta, joiden osalta arvioitu hakemuskäärä on yhteensä noin 50–70 kappaletta. Arvio perustuu toimijamäärään, joilla on eläinrekisterissä useampia pitopaikkoja käytössään. Lisäksi on arvioitu, että teurastamoista noin 5–10 toimijaa voi myös hakea hyväksyntää.

Ruokaviraston hakemuskäsittelyssä arvioidaan sekä tuotantoketjun eläinten terveystilannetta, että eläinten jäljitettävyyttä. Hakemuksen käsittelyaikaan vaikuttaa hyväksyntää hakeviin tuotantoketjuihin kuuluvien pitopaikkojen määrä, eläinmäärä, tuotantotapa (yhdistelmä- tai emakkosikala) sekä hakijataho. Koska yksittäisten hakemusten käsittelyn edellyttämässä asiantuntijaselvittelyissä ja siten käsittelyajoissa voi olla huomattaviakin eroja, esitetään suoritteen hinnaksi Ruokaviraston asiantuntijatyön tuntihintaa.

Ehdotetaan lisättäväksi:

10.8. Eläinlajilistojen muuttaminen tai niistä poikkeaminen

10.8.1 Eläinlajilistojen muuttamista koskevien hakemusten käsittely tunnilta

10.8.2 Eläinlajilistoista poikkeamista koskeva lupakäsittely tunnilta

Uudessa eläinten hyvinvointilaissa ja lain nojalla myöhemmin annettavassa asetuksessa säädetään niistä eläinlajeista ja eläimistä, joita saa pitää tuotantoeläimenä, seura- ja harrastuseläimenä, sirkuseläimenä ja kiertävässä eläinnäytelyssä.

Ruokavirasto voi tehdä maa- ja metsätalousministeriölle ehdotuksia eläinlajin lisäämisestä sallittujen eläinlajien listalle omasta aloitteestaan tai sille tehtyjen hakemusten perusteella. Ruokavirasto voi yksittäistapauksessa myös myöntää hakemuksesta luvan pitää muuta kuin eläinlajilistaan kuuluvaa eläintä tai eläimiä. Ruokavirasto ottaa ehdotuksen käsittelyyn hallintolain mukaisena hakemusasiana, josta hakija saa valituskelpoisen hallintopäätöksen. Lupa voidaan myöntää, jos eläimen tai eläinten pito voidaan saatavilla olevan tieteellisen tiedon ja käytännön kokemuksen perusteella järjestää lain 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Luonnonvarakeskus (Luke) antaa riippumatonta tieteellistä asiantuntija-apua eläinlajilistojen ajantasaisuuden arvioinnissa ja sen arvioimisessa, täytyvätkö poikkeuslupan myöntämisen perusteet. Koska yksittäisten hakemusten käsittelyn edellyttämissä asiantuntijaselvittelyissä ja siten käsittelyajoissa voi olla huomattaviakin eroja, esitetään suoritteiden hinnaksi Ruokaviraston asiantuntijatyön tuntihintaa. Lopullisessa kustannuksessa huomioitaisiin myös Luken Ruokavirastolta perimä asiantuntijalausannon hinta.

Kohtaan 11 (Eläinten terveys) ehdotetaan lisättäväksi seuraavat kohdat:

- *Kohdan 11.2 (Eläintautilain mukainen lupa tai päätös) suoritteiden hinta muuttuu tuntiperusteiseksi. Samalla lisätään uusi kohta 11.2.2 (Eläintautilain 64 § mukaisten taudinaiheuttajien käsittelyyn, tutkimiseen ja hallussapitoon liittyvien lupahakemuksen käsittely jokaiselta alkavalta tunnilta.)*
- *Lisätään suorite 11.9 Eläinrokotteiden OBPR/OCABR -sertifikaatin tunnustaminen. Eläinrokotteiden OBPR/OCABR -sertifikaatin tunnustaminen on muun kuin Ruokaviraston tekemän sertifiointin tunnustaminen/hyväksyminen, johon käytetään sekä teknisen henkilöstön että tutkijan työaikaa. Sen sijaan jo olemassa olevat kohdat 11.7 (Eläinrokotteiden OBPR –sertifiointi) sekä 11.8 (Eläinrokotteiden OCABR –sertifiointi), ovat hintoja Ruokavirastossa tehdyille sertifiointeille.*

Kohtaan 12 (Kasvinterveys ja taimiaineistot) ehdotetaan muun muassa seuraavia muutoksia:

- *Kohta 12.7.3.4.2 (Vilja, kasvihuone- ja avomaan kasvit sekä kasvituotteet, perunaa lukuun ottamatta, erillinen käynti). Lisäyksen jälkeen vientivalmiustarkastuksia voidaan laskuttaa sekä erillisenä käyntinä että toisen tarkastuksen yhteydessä (kohta 12.7.3.4.1).*
- *Kohtaan 12.7.3.5 (Perunanviljely ja perunasato: Perusmaksu) on lisätty perusmaksu. Alakohtien 12.7.3.5.1 ja 12.7.3.5.2 hinnan alennuksessa on tarkoitus eriyttää tarkastushinta ja analyysihinta erilleen, jotka ovat kohdissa 12.7.4.6 – 12.7.4.8. Tarkastushinnat eivät ole muuttuneet, mutta analyysihinnat ehdotetaan muutettavaksi kustannusvastaaviksi.*
- *kohtaan 12.7.4 (Vientiin liittyvien vaatimusten mukaisten tarkastusnäytteiden laboratorioanalyysit) lisätään uusia laboratorioanalyysijä (kohdat 12.7.4.3 ja 12.7.4.6-12.7.4.9), koska kohdemaan vientivaatimukset vaihtelevat ja ne määrittävät tarvittavat analyysit ja niiden määrät.*

Kohtaan 14.5 (Siemenperunan tarkastukset ja näytteenotto ja laboratorioanalyysit): ehdotetaan uusiksi suoritteiksi kohdat 14.5.4 (Peruna-ankeroismääritys 200 ml näytteestä siemenperunaviljelykseltä hehtaaria kohden (ha kahden desimaalin tarkkuudella) ja 14.5.6 (Peruna-ankeroismääritys 200 ml näytteestä viljelykseltä

hehtaaria kohti (ha kahden desimaalin tarkkuudella), kun näytteenotto tehdään 1.4.–30.6. saman kasvukauden tuotantoa varten)

Kohtaan 15.3 (Kasvilajikeluettelo hakeminen (ei koske alkuperäiskasvilajikkeita eikä erityisiin kasvuolosuhteisiin kehitettyjä vihanneslajikkeita eikä hedelmä- ja marjakasveja) ehdotetaan lisättäväksi uudet suoritteet: 15.3.1. (Hakemus, käsittelymaksu), 15.3.2 (Vuosimaksu) ja 15.3.3 (Hyväksynnän uusintahakemus, käsittelymaksu). Vuosimaksulla halutaan ohjata toimijaa, jotta lajikkeiden edustajat poistaisivat lajikeluettelosta lajikkeet, jotka eivät ole enää markkinoilla. Ruokaviraston on pidettävä kaikki lajikeluettelossa olevat lajikkeet mukana viraston järjestämässä lajiketestauksissa verranteina, mikä vaikuttaa oleellisesti testausten kustannuksiin. Virastolla on velvollisuus ylläpitää elävää verrannenäytettä kaikista lajikeluettelossa olevista lajikkeista ja pyydetessä antaa näytteitä muiden EU-maiden testauslaitoksille. Verrannenäyte joudutaan uusimaan noin kymmenen vuoden välein, mikä vaatii koekentällä tehtävän tarkastuksen.

Suoritteiden hintojen portaittainen nosto

Alla olevaan taulukkoon listattujen suoritteiden hintoja ehdotetaan nostettavaksi portaittain maksuasetuskauden aikana. Portaittain hinnankorotus kohtuullistaa toimijan aikaa sopeutua kustannusten nousuun. Korotukset on tehty puolittamalla korotus kahdelle vuodelle, mikäli kertynyt alijäämä edellyttää huomattavan suurta kertakorotusta. Tavoitteena on, että vuonna 2025 saavutettaisiin pääosan taulukon suoritteiden osalta 100 %:n kustannusvastaavuus. Poikkeuksena on suoritteiden kokonaisuus 12.5 (Varmennettu tuotanto), jossa vuonna 2025 saavutettaisiin 75 % kustannusvastaavuus. Varmennetun, terveen lisäysaineiston saatavuus ja käyttö on erittäin tärkeää suomalaisen kasvintuotannon hyvän kasvinterveyden tilan ylläpitämiseksi ja ilmastomuutokseen varautumisessa. Varmennetun tuotannon tavoitteena on vähentää tuontitaimien mukana kulkeutuvia kasvintuhoojaongelmia ja turvata Suomen omavaraisuus sekä huoltovarmuus terveen ja lajikeaidon puutarhakasviaineiston saatavuuden osalta.

	Maksu- asetuksen 1193/2021 hinta (euroa)	Ehdotettu hinta 1.1.2024 alkaen (euroa)	Ehdotettu hinta 1.1.2025 alkaen (euroa)
1.16.2 Elintarvikkeeksi viljeltävien kalastustuotteiden vierasaineiden ja jäämien valvonnasta peritään vesiviljelylaitokselta tuotettua elintarvikkeeksi tarkoitettua kalastustuotetta kohden	2,51	4,58	6,64
1.16.4 Munien vierasaineiden ja jäämien valvonnasta peritään pakkaamoilta tuhatta kiloa kohden	0,93	1,18	1,42
1.17.3 Elintarvikkeiden elintarvikemääräysten mukaisuutta koskevat vientitodistukset	30,00	62,00	93,00
3. Luonnonmukainen tuotanto			
3.2.1. Valvonnan perusmaksu	300,00	340,00	380,00
3.2.2 Vähäriskisen toimijan valvonnan perusmaksu	160,00	185,00	210,00
4.2.1 rehualan toimijan hyväksymis-, lupa- tai muu päätös	71,00	98,00	125,00
4.3.2 lupapäätös	71,00	98,00	125,00
4.4 Rehuja koskeva sertifikaatti:			
4.4.1 ensimmäinen	65,00	83,00	100,00
4.5 Rehulain mukaisten kuljetusten kuljetuskaluston tarkastus	80,00	116,00	151,00
5.2.5 Näytekohtaiset tarkastusmaksuluokat (sisältää näytteenoton, analysoinnin ja valvonnan päätöksen/ilmoituksen):			

5.2.5.1 tarkastusmaksuluokka 1	311,00	384,00	456,00
5.2.5.2 tarkastusmaksuluokka 2	459,00	589,00	719,00
5.2.5.3 tarkastusmaksuluokka 3	587,00	753,00	919,00
5.2.5.4 tarkastusmaksuluokka 4	741,00	949,00	1156,00
5.2.5.5 tarkastusmaksuluokka 5	985,00	1 260,00	1535,00
11.4 Todistus Suomen eläintautitilanteesta:			
11.4.1 ensimmäinen	49,00	71,00	93,00
12.5 Varmennettu tuotanto			
12.5.1 Varmennetun tuotannon tuotantoedellytysten hyväksyminen	274,00	291,00	307,00
12.5.2 Esiperusemokasvin hyväksyminen	89,00	96,00	102,00
12.5.3 Kasvukauden aikaiset varmennetun taimituotannon tarkastukset:			
12.5.3.1 Emokasvit, enintään 1 000 tainta	257,00	282,00	307,00
12.5.3.2 Emokasvit, yli 1 000 tainta	620,00	668,00	716,00
12.5.3.3 Emokasvit, yli 3 000 tainta	1 070,00	1 149,00	1 228,00
12.5.3.4 Emokasvit, yli 15 000 tainta	1 280,00	1 382,00	1 484,00
12.5.3.5 Emokasvit, yli 30 000 tainta	1 437,00	1 537,00	1 637,00
12.6.1.1 Maahantuonnin poikkeuslupa tutkimus- tai muuhun vastaavaan tarkoitukseen ja viranomaisen myöntämä todistus poikkeuslupaa varten (Letter of Authority).	89,00	138,00	186,00
12.6.1.2 Maahantuonnin poikkeuslupaan liittyvä karanteenitilan tarkastus ja hyväksyntä	144,00	212,00	279,00
12.6.3 Käytetyt maa- ja metsätalouskoneet sekä muiden vähennetyn tai otantatarkistuksen piiriin kuuluvien tuote-erien tuontitarkastusmaksu tuontilähetystä kohti			
12.6.3.1 –tarkastustiheys alle 5 %	7,00	15,00	23,00
13. Metsänviljelyaineisto			
13.4.1 Siemenkaristamo, -pakkaamo ja -varasto tai erillinen taimivarasto	77,00	109,00	140,00
13.4.2 Erillinen siementen pakkauspiste	33,00	63,00	93,00
13.4.3 Taimitarha ja varasto:			
13.4.3.1 Kasvihuonepinta-ala alle 5 000 m ² tai vain avomaatuotantoa harjoittava taimitarha	50,00	72,00	93,00
13.5 Metsänviljelyaineiston uusintatarkastus	232,00	302,00	372,00
14.6.5 siemenperunan virusmääritys näytteeltä, joko 6 virusta tai uusintana 1 virus 400 mukulan näytteestä (ELISA-menetelmä).	258,00	285,00	312,00
14.6.6 siemenperunan virusmääritys, 1 virus 100 mukulan näytteestä (ELISA-menetelmä).	142,00	157,00	172,00
14.7.1 Siemenperunan varastotarkastus, perussiemen ja edeltävät siemenluokat, näytteenotto- ja varastotarkastusmaksu osierältä.	190,00	205,00	220,00

Suoritteiden yhtenäistäminen

Kohta 12.3.3 (Tarkastus, jota ei ole voitu suorittaa toimijasta johtuvasta syystä tai jonka toimija peruuttaa vähemmän kuin 48 h ennen sovittua tarkastusta) nimike on muutettu ja samalla suoritteen hinnaksi asetetaan 152 euroa. Tällä on tarkoitus myös yhtenäistää eri suoritteiden käytäntöjä. Lisäksi muutoksella olisi toimijaa ohjaava vaikutus. Vastaavalla tavalla merkitty luonnonmukaiseen tuotantoon kuuluva kohta 3.4.2.

Kohtien 4.1. (Rehulain ja sivutuotelain mukainen rehualan toimijoiden rekisteröinti), 5.1. (Lannoitelain ja sivutuotelain mukainen lannoitealan toimijan rekisteröinti), 12.1. (Kasvinterveys ja taimiaineistot: rekisteröinti) rekisteröinteihin liittyviä kohtia yhtenäistetään siten, että jatkossa myös rekisteritietojen päivittäminen muuten kuin sähköisen asiointipalvelun kautta muuttuu maksulliseksi. Jatkossa edellä mainittujen

kohtien osalta tietojen päivitys on maksutonta sähköisen asiointipalvelun kautta tehtynä. Lisäksi muutoksella olisi toimijaa ohjaava vaikutus.

Luokittelujen vähentäminen ja muut rakenteelliset muutokset

- Kasvinterveyteen ja taimiaineistoon liittyvä kohta 12.1.3 (Toimijan rekisteröintiä edeltävä tarkastus) alakohdineen ehdotetaan poistettavaksi ja nämä rekisteröintiin liittyvät suoritteet sisältyvät jatkossa kohtiin 12.2.2 ja 12.2.3.
- Kohdan 12.6.4 (Vähennetyn tarkastuksen piiriin kuuluva havupuu Venäjän federaatiosta) alla olevaa luokittelua muutetaan siten, että voimassa olevassa maksuasetuksessa olevia maksuluokkia yhdistetään alakohdiksi 12.6.4.1, 12.6.4.2 ja 12.6.4.3. Samalla poistetaan vanhat suoritteet 12.6.4.1.- 12.6.4.6
- Kohdan 12.6.5 (Puutavara, lukuun ottamatta Venäjän federaatiosta tuotavaa vähennetyn tarkastuksen piiriin kuuluvaa havupuutavaraa) alla olevaa luokittelua ja maksuluokkia yhdistetään alakohdiksi 12.6.5.1 ja 12.6.5.2., Samalla poistetaan vanhat suoritteet 12.6.5.1-12.6.5.6.

Lisäksi asetusehdotukseen on tehty teknisiä sekä nimikkeiden muutoksia.

5. Kustannusvastaavuus ja taloudelliset vaikutukset

Alla on Ruokaviraston maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma:

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat (1 000 euroa)

	2022 toteutuma	2023 ennuste	2024 arvio	2025 arvio
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>				
Maksullisen toiminnan tuotot				
— suoritteiden myyntituotot	20 034	21 200	22 950	23 225
— muut tuotot	80	-	-	-
Tuotot yhteensä	20 114	21 200	22 950	23 225
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset				
— erilliskustannukset	16 844	17 338	17 738	17 738
— osuus yhteiskustannuksista	7 713	7 900	8 200	8 200
Kustannukset yhteensä	24 557	25 238	25 938	25 938
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-4 443	-4 038	-2 988	-2 713
Kustannusvastaavuus, %	82	84	88	90
<i>Muut suoritteet</i>				
Maksullisen toiminnan tuotot				
— suoritteiden myyntituotot	3 163	3 600	3 900	3 900
— muut tuotot	24	-	-	-
Tuotot yhteensä	3 187	3 600	3 900	3 900

Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset				
— erilliskustannukset	3 741	3 750	3 900	3 900
— osuus yhteiskustannuksista	1 723	1 750	1 850	1 850
Kustannukset yhteensä	5 464	5 500	5 750	5 750
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 277	-1 900	-1 850	-1 850
Kustannusvastaavuus, %	58	66	68	68
Hintatuki	969	800	800	800
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen, %	76	80	82	82

*Tulojen määrässä on otettu vähennyksenä huomioon kasvinterveyden osalta Venäjän puuntuonnin päättymisestä johtuen Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan ja siihen liittyvien Venäjään kohdistuvat pakotteet.

Maksuasetukseen ehdotetut muutokset johtuvat suoritteiden hintojen korotuksista kustannusvastaaviksi vuoden 2024 hintatasolla sekä uusien suoritteiden ottamisesta maksuasetukseen ja joistakin rakenteellisista muutoksista. Poikkeuksena kustannusvastaavuudesta ovat portaittain korotettaviksi esitetyt maksuasetuksen 3 §:n julkisoikeudelliset suoritteet, joiden maksut poikkeavat omakustannusarvosta sekä muutamat liitteen 1 suoritteet, joita myös esitetään korotettavaksi portaittain. Julkisoikeudellisten suoritteiden hintojen korottamisessa on otettu huomioon myös VES-palkkaratkaisun tuoma kustannusten nousu siltä osin, mikä koskee viraston maksullista toimintaa ja johon virasto ei saa lisärahoitusta talousarvion kautta. Julkisoikeudellisiin suoritteisiin tehtävien muutosten arvioidaan lisäävän Ruokaviraston tuloja vuonna 2024 lähes 1,4 miljoonalla eurolla ja vuonna 2025 tehtävien korotusten vaikutuksen tuloihin arvioidaan olevan noin 0,3 miljoonaa euroa.

Ruokaviraston maksullinen toiminta on pitkään ollut alijäämäistä ja myös VTV vuoden 2022 tilintarkastuksen yhteydessä sekä oikeuskanslerinvirasto on ratkaisussaan (OKV/432/10/2023) kiinnittänyt huomiota Ruokaviraston suoritteiden omakustannusarvon alittavaan hinnoitteluun. Ruokavirasto on nostanut vuoden 2023 aikana myös maksuasetuksen 2 §:ssä tarkoitettuja julkisoikeudellisten suoritteiden hintoja. Ruokavirasto on 19.4.2023 päätöksellä korottanut 1.6.2023 alkaen isojen teurastamoiden lihantarkastuksesta ja laitosvalvonnasta perittäviä maksuja 10 %:lla sekä 26.6.2023 alkaen eläintautien laboratoriotutkimusten maksuja 5 %:lla. Nämä ovat maksullisia julkisoikeudellisia suoritteita, joiden maksu määrätään suoritteiden omakustannusarvon mukaan, ellei Euroopan unionin lainsäädännöstä tai eläintautien seurantasuunnitelman toteutuksesta muuta johdu. Edellä mainittujen vuonna 2023 tehtyjen muutosten vuoksi julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuuden arvioidaan nousevan 82 %:sta 84 %:iin vuonna 2023. Tässä asetuksessa esitettyjen muutosten jälkeen kustannusvastaavuuden arvioidaan olevan noin 88 % vuonna 2024 (90 % vuonna 2025). Lisäksi suurten teurastamoiden lihantarkastusmaksuja (2 §) tarkastellaan seuraavan kerran vuoden 2024 aikana, sillä 1.6.2023 tehty korotuspäätös ei saattanut tätä toimintaa vielä täysin kustannusvastaavaksi (kustannusvastaavuus 92 %).

Lisäksi Ruokavirasto on vuonna 2023 tehnyt liiketaloudellisen suoritteiden osalta toimenpiteitä kustannusvastaavuuden parantamiseksi. Näiden osalta Ruokavirasto päättää itse hinnoittelusta. Viraston liiketaloudellisten suoritteiden hintoja nostettiin 1.1.2023 alkaen noin 5 %:ia kustannustason nousun vuoksi. Viraston liiketaloudellisten ja hintatuettujen suoritteiden hintoja nostettiin 1.5.2023 alkaen 5-10 % VES-palkkaratkaisun ja toiminnan alijäämäisyyden vuoksi. Seuraavan kerran hintoja tarkastellaan vuodenvaihteessa 2023/2024. Näiden edellä mainittujen toimien jälkeen liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus nousisi 100 %:iin (pl. hintatuettu toiminta).

6. Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2024 alkaen ja olemaan voimassa 31.12.2025 saakka.